09/03/2021

Οι Κλέφτες και οι Αρματολοί

/ Ελλάδα 1821 - 2021

Πολλοί ήταν οι Έλληνες που αντιστάθηκαν στην οθωμανική κυριαρχία. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν οι Κλέφτες, που ζούσαν συνήθως στα βουνά. Αλλά και οι Αρματολοί, παρόλο που διορίζονταν από τους Τούρκους, συχνά βοηθούσαν τους κλέφτες.

Καθώς οι Οθωμανοί Τούρκοι επέκτειναν την κυριαρχία τους στη Βαλκανική Χερσόνησο, είχαν να αντιμετωπίσουν διάφορες εξεγέρσεις από ομάδες Ελλήνων που συνέχιζαν την παράδοση των πολεμιστών του Βυζαντίου.

Ένας από τους σημαντικότερους πολεμιστές ήταν ο Κορκόδειλος Κλαδάς, ο οποίος είχε για ορμητήριο του τη Μάνη, μια από τις λίγες περιοχές που δεν υποτάχθηκαν στους Τούρκους. Οι Μανιάτες ήταν ορεσίβιοι, που «αγρυπνούν νύχτα μέρα για να διατηρήσουν την ελευθερία τους και δεν εννοούν να αναγνωρίσουν κανένα ηγεμόνα επί της γης», όπως τους περιέγραψε Γάλλος περιηγητής.

Άλλοι ένοπλοι Έλληνες κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ήταν οι Κλέφτες. Οι κλέφτες ζούσαν στην ύπαιθρο και είχαν τα λημέρια τους σε δύσβατα μέρη. Ήταν οργανωμένοι σε μικρές ομάδες, η καθεμιά με τον καπετάνιο της και το δικό της μπαϊράκι. Βασικό χαρακτηριστικό των κλεφτών ήταν η εχθρότητα που ένιωθαν για

τους Τούρκους και γενικά για την εξουσία, στοιχείο που τους έκανε αγαπητούς στο λαό. Έτσι, οι κλέφτες έγιναν σύμβολο της αντίστασης των υπόδουλων Ελλήνων ενάντια στους κατακτητές.

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους κλέφτες και να αποκαταστήσουν την ασφάλεια στην ύπαιθρο, οι Οθωμανοί Τούρκοι χρησιμοποιούσαν ένοπλους Έλληνες, πρώην κλέφτες, τους αρματολούς. Ωστόσο οι Αρματολοί, παρόλο που ήταν βοηθητικά στρατεύματα των Τούρκων, συνεργάζονταν συνήθως με τους κλέφτες. Παρατηρήθηκε έτσι το φαινόμενο, ιδιαίτερα κατά τους τελευταίους αιώνες της Τουρκοκρατίας, πολλοί αρματολοί να εγκαταλείπουν τις θέσεις τους και να προσχωρούν στις τάξεις των κλεφτών.

Φημισμένοι αρματολοί ήταν ο Γεώργιος Ανδρίτζος, ο Κατσαντώνης στη Ρούμελη, ο Νικοτσάρας στον Όλυμπο, οι Σουλιώτες Γεώργιος Μπότσαρης και Λάμπρος Τζαβέλλας και πολλοί άλλοι. Αρκετοί από τους γιους, τους συγγενείς ή τα πρωτοπαλίκαρα τους συμμετείχαν αργότερα στη Μεγάλη Επανάσταση του 1821.1. Του Νικοτσάρα

«Ο Νικοτσάρας πολεμά με τρία βιλαέτια*,
τη Ζίχνα και το Χάντακα, το έρημο το Πράβι.
Τρεις μέρες κάνει πόλεμο, τρεις μέρες και τρεις νύχτες.
χιόνι έτρωγαν, χιόνι έπιναν και τη φωτιά βαστούσαν.
Τα παλικάρια φώναξε στες τέσσερες ο Νίκος:
«Ακούστε παλικάρια μου, ολίγα κι αντρειωμένα,
σίδερο βάλτε στην καρδιά και χάλκωμα στ’ αστήθι,
αύριο πόλεμο κακό έχουμε με τους Τούρκους,
αύριο να πατήσουμε, να πάρουμε το Πράβι».
Το δρόμο πήραν σύνταχα* κι έφτασαν στο γεφύρι,
Ο Νίκος με το δαμασκί* τον άλυσό του κόφτει.
Φεύγουν οι Τούρκοι σαν τραγιά, πίσω το Πράβι αφήνουν».

Αλέξης Πολίτης (επιμ.), Το δημοτικό τραγούδι. Κλέφτικα, Αθήνα 1973, σ. 58.

* βιλαέτια = επαρχίες

* σύνταχα = το πρωί

* δαμασκί = είδος σπαθιού. Εδώ πρόκειται για τσεκούρι

Τι ήταν οι κλέφτες

«Το “κλέφτης” ήτον καύχημα. Έλεγε “είμαι κλέφτης” και η ευχή των πατέρων ενός παιδιού ήτον να γίνη κλέφτης. Το “κλέφτης” εβγήκε από την εξουσία. Εις του πατρός μου τον καιρό, ήτον ιερό πράγμα να πειράξουν Έλληνα. Και όταν οι κλέπται ήρχοντο εις συμπλοκή με τους Τούρκους, όλοι οι γεωργοί άφηναν το ζευγάρι*, και επάγαιναν να βοηθήσουν τους κλέπτας. Εις τας ημέρας μου επειράζοντο* και Έλληνες ομοφρονούντες* με τους Τούρκους. Όταν ήλθε ο Ανδρούτσος, ο πατέρας του Οδυσσέως, εγνωρίσθηκα εις την Μάνη, και τον εσυντρόφευσα έως εις την Κόρινθο. Εις τον κατατρεγμό μας, διά δεκαπέντε ημέραις ούτε εκοιμώμεθα ούτε ετρώγαμε, εσώσαμε τα φουσέκια*, καθημέρα πόλεμο».

Κολοκοτρώνη Απομνημονεύματα, Καταγραφή Γ. Τερτσέτη, επιμέλεια Τάσος Βουρνάς, Αθήνα 1983, σ. 64.

* το ζευγάρι = τις αγροτικές εργασίες

* επειράζοντο = τιμωρούνταν

* ομοφρονούντες = αυτοί που συνεργάζονταν

εσώσαμε τα φουσέκια = ξοδέψαμε τα πυρομαχικά
Ο Νικοτσάρας

Ο Νικοτσάρας αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση αρματολού, ο οποίος έγινε κλέφτης. Το 1794 διαδέχθηκε στην ηγεσία του αρματολικιού του Ολύμπου τον δολοφονημένο πατέρα του. Από το 1801 έως το φθινόπωρο του 1802, με ορμητήριο το Άγιο Όρος, πραγματοποίησε ναυτικές επιχειρήσεις κατά των Τούρκων. Το 1806 συμμετείχε επίσης ενεργά, στο πλευρό του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, στις επιθέσεις εναντίον των Τούρκων, που οργανώθηκαν από τους Ρώσους στη Ζάκυνθο. Λίγο αργότερα συνεργάστηκε με τον Ρώσο ναύαρχο Δημήτριο Σινιάβιν στην Τένεδο και το Άγιο Όρος. Την ίδια περίοδο έδρασε στη Μακεδονία, δίνοντας δύο τριήμερες μάχες: την πρώτη στο βουνό Μένοικο κατά του βαλή της πόλης των Σερρών Ισμαήλ Μπέη και την δεύτερη στη γέφυρα του ποταμού Αγγίτη, κοντά στο Πράβι (σημερινή Ελευθερούπολη Καβάλας). Πέθανε τον Ιούνιο του 1807 στον Όλυμπο και ενταφιάστηκε στη Σκιάθο.

πηγή: iellada.gr